

Vlaams
Parlement

ingediend op **797** (2015-2016) – Nr. 2
8 juli 2016 (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door viceminister-president Hilde Crevits

**over de modernisering van het secundair onderwijs:
maatregelen basisonderwijs en eerste graad**

en over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door viceminister-president Hilde Crevits

**over de modernisering van het secundair onderwijs:
maatregelen tweede en derde graad**

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Kathleen Helsen.

Vaste leden:

Vera Celis, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde;

Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, Kathleen Helsen;

Ann Brusseeel, Jo De Ro;

Caroline Gennez, Tine Soens;

Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Peter Persyn, Grete Remen, Axel Ronse, Willy Segers, Ann Soete, Manuela Van Werde;

Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;

Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;

Katia Segers, Steve Vandenberghe;

Elke Van den Brandt.

Documenten in het dossier:

797 (2015-2016) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

798 (2015-2016) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

1. Toelichting door minister Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs.....	4
2. Toelichting door Ingrid Vanhoren, AHOVOKS	6
3. Vragen en opmerkingen van de leden	10
4. Antwoorden van Ingrid Vanhoren en replieken.....	11
Gebruikte afkortingen.....	14

Bijlage: zie [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

Op 2 juni 2016 gaf het Departement Onderwijs en Vorming een technische toelichting bij de nota van de Vlaamse Regering ingediend door viceminister-president Hilde Crevits over de modernisering van het secundair onderwijs: maatregelen basisonderwijs en eerste graad (*Parl.St.* VI. Parl. 2015-16, nr. 797/1). De nota van de Vlaamse Regering over de modernisering van het secundair onderwijs: maatregelen tweede en derde graad (*Parl.St.* VI. Parl. 2015-16, nr. 798/1) werd hieraan gekoppeld. Tijdens de plenaire vergadering op 8 juni 2016 werd hierover een actualiteitsdebat gehouden (*Actualiteitsdebat* VI. Parl. 2015-16, nr. 8). De minister maakte gebruik van een powerpointpresentatie die terug te vinden is op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door minister Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs

Minister *Hilde Crevits* geeft een overzicht van alle genomen beslissingen en maatregelen. Doel is het goede te koesteren en te versterken waar nodig. Het overzicht gaat van kleuter- naar hoger onderwijs.

Verhogen van de kleuterparticipatie

Een eerste reeks van maatregelen is bedoeld om de kleuterparticipatie te versterken. Er is de toekenning van 150 euro bij de inschrijving van een 3-jarige kleuter en nogmaals 150 euro indien ingeschreven in de tweede kleuterklas met minimum honderd halve dagen aanwezigheid. 98,7 percent van de kleuters participeert momenteel aan de derde kleuterklas (zie dia 6). De Vlaamse Regering wil het aantal dagen verplichte aanwezigheid in de derde kleuterklas optrekken naar 250 dagen. Afgewogen aan de bestaande regeling, zou dat inhouden dat al 93 percent van de kleuters dat aantal halen.

Versterken van de overgang basis naar secundair

Verder wil de minister de overgang van het basisonderwijs naar het secundair onderwijs versterken. In het lager onderwijs zijn er de proeftuinen differentiatie en remediëring vijfde en zesde leerjaar. Van heel wat kinderen is het al in het vierde leerjaar min of meer duidelijk of ze makkelijk kunnen doorstromen naar het secundair onderwijs. Het doel is meer in te zetten op differentiatie om voor iedereen een goed leertraject te garanderen met leermeesters en leergebied-experten Frans, muzische vorming en techniek en wetenschappen. Het gaat dan niet louter om bachelors. Ook onderwijzers kunnen leergebiedexpert worden, maar het kunnen ook bachelors zijn. Wat betreft moderne vreemde talen worden taallessen voor Frans, Engels en Duits mogelijk vanaf het derde leerjaar. Elke leerling zal in het zesde leerjaar een gevalideerde toets afleggen als element van de kwaliteitszorg in de school. Het wordt geen voorwaarde voor de overstap naar het secundair onderwijs, maar maakt wel deel uit van de globale kwaliteitscontrole. Een andere maatregel is een betere informatiedoorstroming tussen lager en secundair onderwijs. Zoals de leerkrachten van het secundair zicht krijgen op de resultaten van hun leerlingen in het hoger onderwijs, zo wil men ook dat leerkrachten van het lager zien hoe hun leerlingen in het secundair evolueren. De wederzijdse informatiestromen moeten beter. Na het zesde leerjaar is er een getuigschrift voor de A-stroom of een volwaardig getuigschrift voor de B-stroom mogelijk.

Eerste graad secundair

Voor het secundair onderwijs werd een schematisch overzicht gemaakt van het aantal uren. In het eerste leerjaar A en B zijn er 27 uur algemene vorming en vijf uur keuzegedeelte dat samen met de leerplanmakers wordt ingevuld (zie dia 10). In het zwart staat wat niet verandert ten aanzien van de bestaande regeling. Wat

in het rood staat, wijzigt wel. In het tweede jaar komt er een uur basisvorming bij. In de B-stroom komt er vier uur basisvorming bij, omdat men daar een specifiek traject wil ontwikkelen dat leerlingen die in de B-stroom starten de kans biedt om alsnog naar de A-stroom terug te keren.

De eindtermen blijven uitdagend geformuleerd, maar ze worden door het parlement wel vernieuwd. Er komt daaronder wel een laag basisgeletterdheid die elke leerling van het secundair moet halen. Ze wordt per graad gedefinieerd, onafhankelijk van de gekozen richting. Er komen voorts nog uitbreidingsdoelen, die nog dieper gaan, geformuleerd door de leerplanmakers. Alleen voor Nederlands legt het parlement uitbreidingsdoelen vast. Ook de modaliteiten van basisgeletterdheid worden door het parlement goedgekeurd.

In het eerste jaar is er vijf uur differentiatie, die voortbouwt op de basisvorming en zowel remediërend als uitdagend moet zijn. Er zijn acht clusters vastgelegd waarrond de differentiatie kan worden ingevuld. Nieuw is het luik sociale vorming, dat een betere doorstroming moet bewerkstelligen naar die richtingen in de hogere graden. Ook verplichte remediëring is ingebouwd, maar steeds met een stuk vrije keuze, omdat onderwijs niet alleen kennis is, maar net zo goed het ontdekken van talenten. In het tweede jaar is er zeven uur differentiatie waarvan vijf uur verplicht wordt gewijd aan een basisoptie, nog in te vullen met de leerplanmakers. Twee uur zijn te besteden aan de drie V's: verkennen, verdiepen of versterken. In 2B is er een groot verschil met twaalf uur differentiatie in plaats van zestien uur (zie dia 14). Men wil de basisvorming van leerlingen in de B-stroom versterken.

Attestering

Wat betreft attestering zal bij de overgang van het eerste naar het tweede jaar geen B-attest meer mogelijk zijn, maar wel een A-attest dat verplichte remediëring kan inhouden. De klassenraad geeft aan op welke punten remediëring nodig is. Een C-attest kan heel uitzonderlijk. Als er niet voldoende informatie is om te beslissen, is uitdrukkelijk de mogelijkheid opgenomen om alsnog te voorzien in een herexamen of vakantietoekening. Het is geen onvoorwaardelijk recht, maar gaat in tegen de ontmoediging, voornamelijk als men beseft dat het wel kan lukken.

Van het tweede naar het derde jaar en volgende zijn er regels inzake zittenblijven. Er is ietwat meer soepelheid ingebouwd dan in de letter van het masterplan te lezen is. Daar stond dat zittenblijven alleen kon als de klassenraad als dusdanig adviseerde. Met de versoepeling kan wie echt gemotiveerd is, alsnog met een B-attest blijven zitten. Daaraan is zonder meer een gesprek met de klassenraad gekoppeld en er wordt een traject via het CLB opgezet. Met de kansen op remediëring vanaf vijfde en zesde leerjaar moet het volstaan om maximaal te besluiten tot een A- of C-attest met kennis van zaken, en een B-attest, mocht dat echt nodig blijken.

Tweede en derde graad secundair

Voor de matrix van de tweede en de derde graad zijn er twee onderdelen. Enerzijds is er een opdeling in horizontale studiedomeinen en verticale finaliteiten. Er is gezocht naar manieren om het aanbod meer transparant in beeld te brengen, te rationaliseren en richtingen te kiezen die goed en breed programmeerbaar zijn. Tevens moet er oog zijn voor uniciteit. Ook daarvan laat de minister een schema zien. Er is een reductie doorgevoerd van dertig studiegebieden naar acht studiedomeinen. Wat niet is voorzien in het masterplan secundair onderwijs, maar nu wel is opgenomen, is het buitengewoon onderwijs. De rangschikking gaat van abstract naar praktisch. Ook in het buso zijn er een

aantal nieuwe richtingen, rekening houdend met de actualiteit. Sinds begin jaren 2000 was er niks meer veranderd. Dus is er gezocht naar een mogelijkheid om horizontaal de inclusieve integratie in te plannen van het buitengewoon onderwijs. Er is geen domein Taal omdat dat element overal zeer prominent en geïntegreerd aanwezig is.

Daarnaast is er de verticale ordening met doorstroom, dubbele finaliteit en hbo5/ arbeidsmarkt. Het masterplan voorziet erin dat de schoolorganisatie verticaal kan blijven gebeuren. Er moest dan gekozen worden, of voor de benaming doorstroom, of voor het behoud van het onderscheid aso, bso, tso, kso. Er is voor geopteerd om de keuzemogelijkheid te behouden voor wie zich rond een campus organiseert of voor wie zich verticaal wil blijven organiseren. Twee tabellen visualiseren alles. Een eerste (zie dia 18) geeft de toekomstige studierichtingen weer, geordend op de verticale tabel. De andere is de matrix waarbij alles in studiedomeinen verdeeld is (zie dia 17). Daarin probeert men tot een logisch aanbod te komen.

Er zijn drie doelstellingen (zie dia 19). De doorstroomfinaliteit met abstract-theoretische studierichtingen die voorbereiden op academische of professionele bacheloropleidingen. Daar zijn er eindtermen om goed door te stromen en specifieke eindtermen. Dat is ook zo voor de dubbele finaliteit. Die zijn studiedomeingebonden en bereiden voor op professionele bachelor- en hbo5-opleidingen. De specifieke eindtermen moeten jongeren beter voorbereiden op de sprong naar het hoger onderwijs. De arbeidsmarktgerichte opleidingen (ook met hbo5-opleidingen) tot slot zijn studiedomeinspecifiek en vertalen een aantal beroepskwalificaties.

De studierichtingen zijn niet horizontaal noch verticaal, maar blijven dezelfde binnen de schoolorganisatie in domeinen of verticaal georganiseerd. Ze hebben dezelfde achtergrond en eindtermen. Scholen krijgen de mogelijkheid om zich horizontaal te organiseren, in domeinen, of verticaal, met aso, tso, kso en bso of buso. Een campusschool is een combinatie van beide. De nota van de Vlaamse Regering, conceptnota over bestuurlijke optimalisatie is goedgekeurd en ingediend (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 808/1). Die omvat een incentive voor scholen die zich als campusschool of domeinschool inrichten om zo de technische uitrusting te vernieuwen.

Dia 21 toont een overzicht van de nieuwe maatregelen.

De matrix is opgenomen als bijlage 1 van de conceptnota en vormt een eerste ontwerp van de Vlaamse Regering. Er volgt hierover een overleg met het onderwijsveld. Er is heel wat regelgevend werk. Nog in juni 2016 zal men met de stakeholders praten: werkgevers, werknemers, SERV en Vlor en desgewenst de parlementsleden. Tegen september 2016 worden de reacties verwacht. In oktober 2016 wil men de definitieve contouren vastklikken.

2. Toelichting door Ingrid Vanhoren, AHOVOKS

Mevrouw *Ingrid Vanhoren* van AHOVOKS legt uit dat het agentschap binnen de administratie Onderwijs al sinds 2013 bezig is met de uitvoering van het masterplan en oefeningen met betrekking tot de matrix. De conceptnota is intussen rond.

Hoe is men te werk gegaan? De matrix geeft een indeling van het studieaanbod tussen horizontale studiedomeinen en verticale finaliteiten. Het is een basisdocument waarop met de stakeholders gereflecteerd wordt. Ze zal achtereenvolgens ingaan op de afbakening van de studiedomeinen, de finaliteiten en de manier waarop bepaalde zaken in de matrix gepositioneerd zijn.

Afbakening van de studiegebieden

Voor de afbakening van de studiedomeinen zijn verschillende invalshoeken gehanteerd. Er is gezocht naar een meer coherente manier om de 29 studiegebieden te clusteren en te reduceren. Uiteindelijk is men uitgekomen bij een afbakening van inhoudelijk coherente studiegebieden. Met het oog op een goede doorstroming naar het hoger onderwijs, is ook de organisatie en structuur daarvan onder de loep genomen met het doel om er optimaal op in te spelen. De derde invalshoek is te vertrekken vanuit de belangstellingsgebieden die door de CLB's zijn vastgelegd voor oriëntatie en het begeleiden van de studiekeuze van jongeren.

Alle studiedomeinen beschikken over een spectrum aan richtingen van abstract-theoretisch naar praktisch-uitvoerend. De matrix telt nog een aantal leemtes daartussen. Na de consultatierondes met de stakeholders wordt bekeken wat daarmee kan gebeuren. Men gaat in elk geval niet op zoek naar studierichtingen zonder meer omwille van het spectrum. Ze moeten zinvol zijn. Zo is er bij het domein Kunst en Creatie een verschuiving zichtbaar van arbeidsmarktgerichte naar dubbelefinaliteitenstudierichtingen voor alles wat te maken heeft met creatieve technieken. Dat komt door de digitalisering en technologische ontwikkelingen en het doet een leemte ontstaan bij de arbeidsmarktgerichte studierichtingen. Vraag is of die zinvol kan worden opgevuld.

De matrix is meer dan een structuur en moet leiden tot een transparant en rationeel aanbod. Dat moet ouders, leerlingen, scholen en leerlingen duidelijk maken wat de studierichtingen inhouden en waartoe ze opleiden: hoger onderwijs, arbeidsmarkt of beide. Vooralsnog is de indeling veeleer eigen aan scholen, koepels en andere structuurgebonden elementen. Het is de bedoeling studierichtingen uit te tekenen voor alle scholen en netten. De vlag moet steeds dezelfde lading dekken.

Rationalisatie van het studieaanbod gaat niet louter om reductie van studierichtingen. Dat gaat niet op voor de oefening die is gemaakt in de loop van de voorbije jaren, stelt de spreker. Vier elementen spelen mee. In eerste instantie is er de herclustering van de studiegebieden en -richtingen, die zich zowel in de tweede als de derde graad aftekent. In de tweede graad is het van belang omwille van de getrapte studiekeuze. In de derde graad is er vaak herclusterd met het oog op inhoudelijke actualisatie naar aanleiding van maatschappelijke en technologische ontwikkelingen die studierichtingen en -gebieden meer met elkaar verweven maken. Soms gaat men van drie naar één richting, maar het gaat om inhoudelijke herclustering. Zo is er in de tweede en derde graad een richting Plant, Dier en Milieu, waarin niet langer dierenzorg of paardrijden en -verzorgen te vinden is.

Tweede element is een inhoudelijke actualisering en versterking van studierichtingen. Dat gebeurt op basis van de eindtermen, specifieke eindtermen en beroepskwalificaties. Voor de eindtermen is in het arbeidsmarktgerichte segment al meer benadrukt dat versterking, ook van de basisvorming, noodzakelijk is. De specifieke eindtermen moeten een betere doorstroming garanderen naar het hoger onderwijs en een hoger studierendement realiseren. De beroepskwalificaties zijn van belang om inhoudelijk aansluiting te vinden bij de noden op de arbeidsmarkt. De bouwstenen die gehanteerd worden voor de studierichtingen maken de inhoudelijke actualisering en versterking van de studierichtingen waar. Dat gaat vaak gepaard met nieuwe, frisse benamingen.

Derde punt in de rationalisatie is de herpositionering van studierichtingen naargelang de finaliteit. In bepaalde studiedomeinen sterker dan in andere, wordt duidelijk dat er zich verschuivingen voordoen van arbeidsmarktgerichte naar studierichtingen met dubbele finaliteit. Dat is bijvoorbeeld bij STEM en Kunst en

Creatie heel voelbaar. Op zichzelf is het te verklaren door technologische ontwikkelingen en hogere eisen die worden gesteld van opleidingen en hun theoretische onderbouw vooral. De juiste positie van bepaalde richtingen is een punt van discussie. Er rijzen ook vragen bij het feit of bepaalde studierichtingen wel thuishoren in het secundair onderwijs dan wel in het secundair volwassenen-onderwijs, zoals de richtingen Goud en Juwelen of Muziekinstrumentenbouw.

Laatste element van rationalisatie van studierichtingen zijn de schrappingen vanwege niet langer relevant, zoals voor opleidingen tot zeefdrukker of boekbinder in buso OV3 kan gelden. Er zijn wel zinvolle alternatieven gevonden voor de richtingen die tevens relevant zijn voor de arbeidsmarkt.

De invulling van de matrix volgt de resultaten van de screening van de 29 studiegebieden die de sterktes en zwaktes ervan heeft uitgelicht (zie *Parl.St. VI.Parl. 2014-15, nr. 367/1*). Bovendien is ook het aanbod in het hoger onderwijs in rekening gebracht en de beschikbaarheid van beroepskwalificaties bij de uitrol van de Vlaamse kwalificatiestructuur.

Doelstellingen

Met betrekking tot de finaliteiten moeten er per finaliteit een aantal punten worden aangegeven. Bij richtingen met doorstroomfinaliteit moeten leerlingen het potentieel hebben om naar zowel academische als professionele bacheloropleidingen te gaan. De eindtermen en specifieke eindtermen moeten dus ambitieus genoeg zijn om dat succesvol te laten gebeuren.

Voor de richtingen met dubbele finaliteit richt men zich op succesvol doorstromen naar meer gerichte professionele bacheloropleidingen, hbo5-opleidingen en de arbeidsmarkt. Ook die richtingen hebben specifieke eindtermen en beroepskwalificaties. De eindtermen moeten ervoor zorgen dat de opwaardering van het bestaande tso-aanbod een feit wordt. De meeste tso- en kso-richtingen behoren tot de groep met dubbele finaliteit. Analyses uit de screening hebben uitgewezen dat het tso-aanbod evenwel een enorme spreidstand vertoont inzake doorstroom naar hoger onderwijs en arbeidsmarkt. Aan de ene kant situeert zich daar de richting Industriële Wetenschappen met doorstroming naar academische bachelors en aan de andere kant zit de schoonheidsopleiding die uitsluitend doorstroomt naar de arbeidsmarkt. De specifieke eindtermen moeten aan die spreidstand deels paal en perk stellen om te garanderen dat jongeren ook kunnen doorstromen naar professionele bacheloropleidingen.

Wat betreft arbeidsmarktfinaliteit is in de matrix een uitbreiding opgenomen naar buso OV3. De bestaande opleidingen daar zijn sinds 2002 niet geactualiseerd. In tegenstelling tot de bestaande aso-, tso- en bso-richtingen waar zich een reductie van het aantal studierichtingen aandient, is voor buso OV3 juist een lichte toename aan de orde. Het spectrum is met een relevant aanbod studierichtingen verbreed en er zijn mogelijkheden gecreëerd voor jongeren uit buso OV3 om in te stromen in het gewoon secundair onderwijs.

Overzicht per studiedomein

Bij de tabel geeft mevrouw Vanhoren nog specifiek toelichting per studiedomein. Voor het studiedomein STEM geldt dat het zeer sterk onderhevig is aan evoluties inzake technologie in diverse economische sectoren. Met de ontwikkelingen naar zelfrijdende auto's en vrachtwagens zijn voor het studiegebied Auto heel andere verwachtingen gerezen in het kader van opleidingen. De klassieke opleiding Automechanica is niet langer relevant in die arbeidsmarktgerichte studierichting. Er is een upgrade van de studierichting doorgevoerd naar Autotechnieken en dubbele finaliteit om te kunnen inspelen op de technologische ontwikkelingen.

Industriële Wetenschappen vindt men onder STEM niet langer onder die benaming terug, maar wel in de doorstroomfinaliteit Technologische Wetenschappen en Engineering.

Bij de STEM-richtingen staan een aantal sterretjes. Dat heeft te maken met de oefening inzake al dan niet breed programmeerbare studierichtingen of nicherichting. Zo wordt de studierichting Productie- en Procestechneken Textiel niet breed geprogrammeerd in Vlaanderen. Veel van de aangestipte nicheopleidingen zijn dat ook nu al.

Bij het studiedomein Bouwen en Wonen speelt het element duurzaamheid heel erg. Met het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie zijn duurzaamheidsindicatoren uitgewerkt die geïntegreerd moesten worden in de beroepskwalificaties. Het komt dan ook meer expliciet aan bod in de studierichtingen. De studierichting Duurzaam Wonen is geschrapt, omdat het aspect overal geïntegreerd zit. Onder doorstroomfinaliteit komt studiedomeinspecifiek opnieuw Technologische Wetenschappen en Engineering terug, en ook Architecturale Vorming, dat moet voorbereiden op architectuuropleidingen in het hoger onderwijs. Dat laatste komt ook terug in het studiedomein Kunst en Creatie.

Herclustering ziet men in de studierichting Constructietechnieken bij de dubbele finaliteit. Het is een samenvoeging van drie bestaande richtingen: bouw- en houtkunde, houttechnieken en bouwtechnieken. Reductie van studierichtingen behelst dus voornamelijk herclustering.

In het studiedomein Land- en Tuinbouw is er één zeer studiedomeinspecifieke studierichting bij de doorstroomfinaliteit, met name de Biotechnologische Wetenschappen. Met de arbeidsmarktgerichte studierichtingen wil men evolueren naar een bredere opleiding Plant, Dier en Milieu waarin dierenverzorging geïntegreerd wordt.

Onder studiedomein Voeding en Horeca staan bij bakkerij en slagerij drie sterretjes. Dat geeft aan dat er vragen zijn gerezen bij de plek waar die studierichtingen thuishoren. Dat zal ook deel uitmaken van de consultatieronde. Het zijn studierichtingen die puur arbeidsmarktgerichte opleidingen zijn, maar het publiek in bso en tso is wel heel verschillend.

In het studiedomein Economie en Organisatie zijn de bestaande studiegebieden en -richtingen het meest herwerkt en hervormd. Dat volgt uit de analyses uit de screening van de studiegebieden Handel en Toerisme. De resultaten op het gebied van doorstroom naar arbeidsmarkt en hoger onderwijs voldeden niet. Er is een herclustering doorgevoerd van de studiegebieden Handel en Toerisme en voor een kleiner deel ook van het studiegebied Horeca. Er is geprobeerd een nieuw aanbod te creëren dat meer toekomstproof is. Kantoor en Verkoop zijn niet langer onder de arbeidsmarktgerichte studierichtingen te vinden. Men gaat veel breder om ook een bredere doorstroom naar de arbeidsmarkt te genereren en dat inzake aspecten van organisatie, toerisme en horeca. Het betreft in deze een grondige hertekening van het landschap.

In het studiedomein Kunst en Creatie tekent zich een verregaande evolutie naar digitalisering af. Bovendien intensifieert de verwevenheid van technologie en creatie. Door de technologische onderbouw zit men echter met een verschraving van de arbeidsmarktgerichte kant en ook dat moet aan bod komen in de consultatierondes. Bij de arbeidsmarktgerichte richtingen Goud en Juwelen, Uurwerkmaken en Muziekinstrumenten bouwen rijst ook de vraag of ze thuishoren in het gewoon secundair onderwijs dan wel in het volwassenenonderwijs.

3. Vragen en opmerkingen van de leden

Elisabeth Meuleman stelt vast dat bij alle studiegebieden met doorstroomfinaliteit telkens de richtingen Grieks-Latijn, Latijn en Wetenschappen terugkomen. Betekent dit dat men die vakken volgt, met extra uren uit één van de domeinen? Of betekent dit dat die richtingen doorstroomrichtingen zijn?

Jos De Meyer wil weten of de domeinscholen en campusscholen ook verder gedefinieerd worden. Voor een campusschool volstond het voorsnog om een doorstroomrichting, een dubbele finaliteitsrichting en een arbeidsmarktgerichte richting te hebben. Moet er een evenwicht zijn tussen die drie?

Is het ook voor een domeinschool voldoende om zeker één van elk type richtingen aan te bieden, zonder verdere evenwichtsvereiste? Het lid verduidelijkt en stelt als voorbeeld een domeinschool die één doorstroomrichting, vier richtingen met dubbele finaliteit en vier arbeidsmarktgerichte richtingen aanbiedt. Kan dat?

Caroline Gennez stelt vast dat men van vijf naar acht studiedomeinen gaat. Taal en Cultuur is eruit gelicht en wordt uitgespreid als doorstroom over alle studiedomeinen. Klopt die vaststelling? Waarom is dat gebeurd? Taal en Cultuur is te onderscheiden van de andere domeinen, meent het lid. Waarom zijn er domeinen bijgekomen zoals Land- en Tuinbouw, die relatief weinig differentieert met slechts één doorstroomgerichte opleiding? Toch wordt daarvoor een heel apart interessedomein gecreëerd. Hetzelfde geldt voor Voeding en Horeca. Waarom heeft men de domeinen in die zin doen toenemen?

Hoe zit het met de verhouding tussen de twee types van getuigschrift basis-onderwijs die men wil invoeren en de toegang tot wat voorsnog als A- en B-stroom bekendstaat, de bovenbouw?

Ze vindt het niet eenvoudig: aso, tso en bso blijven behouden als labels. De matrix is op twee manieren ingedeeld. Vindt men dat een vereenvoudiging? Houdt men daaraan vast? Het masterplan stelde dat eenmaal er een matrix was en men het behoud van studieniveau kon garanderen, de labels zouden vervallen. Daar stapt men doelbewust van af, moet het lid vaststellen. Ze vindt het niet bevorderlijk voor de transparantie.

Ann Brusseel merkt dat bepaalde studierichtingen niet bepaald een succesverhaal zijn wat betreft doorstroom naar academische bachelors. Er is niet gespecificeerd welke richtingen wel goed toeleiden naar een academische bachelor en welke niet. Zo leverden een aantal richtingen uit het secundair kunstonderwijs geen goede doorstroom. Het lijkt het lid bijzonder moeilijk om te bepalen of men die behoudt. Krijgen ze een andere plaats in de matrix? Het lijkt haar van belang in het kader van de inhoudelijke invulling. Ze acht het ook cruciaal dat er transparant gecommuniceerd wordt naar ouders en leerlingen wat betreft de mogelijkheden van doorstroom. Wat voorligt, is breed, en het lid ziet een stap vooruit. Er zijn meer domeinen, en het is helderder dan wat in eerste instantie gepresenteerd werd.

Koen Daniëls merkt dat een aantal studierichtingen een andere benaming kregen. Waarom die andere naamgeving en bestaat het risico niet dat ze in de volksmond opnieuw onder de oude benaming zullen floreren? Hij geeft het voorbeeld van Sociale en Technische Wetenschappen die onder de noemer Zorg- en Welzijns-wetenschappen doorgaan.

4. Antwoorden van Ingrid Vanhoren en replieken

Ingrid Vanhoren stelt dat er in de voorgaande drie jaren allerhande afbakeningen van studiedomeinen de revue gepasseerd zijn. Bij aanvang van de oefening en bij de screening is men vertrokken van de determinanten die in het katholiek onderwijs waren opgesteld. Gaandeweg zijn er meer invalshoeken gehanteerd. Soms zat men gewrongen met de plaatsing van een aantal studiegebieden en -richtingen binnen studiedomeinen. Bakkers, slaggers, restaurant en keuken, sport, taal en cultuur: waar horen ze thuis en wat ermee te doen. Het vormde allemaal onderwerp van discussie. Kunst en Creatie was een tijdlang Taal, Kunst en Cultuur. Uiteindelijk is er gestreefd naar inhoudelijk coherente domeinen. Dat bleek niet altijd gemakkelijk met een kleiner aantal studiedomeinen. Daarnaast speelde ook de vraag welke domeinen een spectrum kunnen aanbieden. Voor taal was dat een probleem. Er waren enkel doorstroomrichtingen. Er is daarom voor geopteerd geen specifiek studiedomein rond taal in te richten, maar taal in de diverse studiedomeinen onder te brengen. Essentieel is dat de inhoudelijke coherentie aangetoond moet worden voor ouders en leerlingen. Zo kwam men tot de voorliggende acht studiedomeinen.

Waarom is er voor andere benamingen gekozen? Deels omdat sommige heel oubollig klonken, en deels omdat een andere benaming ook echt een andere lading dekt. In de bestaande richtingen STW, Gezondheid en Welzijnswetenschappen en Jeugd- en Gehandicaptenzorg probeert men te heroriënteren naar een doorstroomfinaliteit Zorg en Welzijnswetenschappen en dubbele finaliteitsopleidingen Opvoeding en Begeleiding en Gezondheidszorg. Dat laatste moet in het studiedomein Zorg en Welzijn een zorgcontinuüm inbouwen. De herbenoeming heeft dus deels te maken met de herclustering en met de inhoudelijk andere accenten die volgen uit de actualisering.

Naar aanleiding van de screening bleek dat een aantal doorstroomrichtingen in aso en kso het niet zo goed doen. Het is de bedoeling dat de studierichtingen in de doorstroomfinaliteit voorbereiden op doorstroming naar academische bacheloropleidingen. Zo moeten de humane wetenschappen een upgrade ondergaan om te kunnen toeleiden naar academische bacheloropleidingen.

Zal Grieks-Latijn anders, studiedomeinspecifiek, ingevuld worden? Dat is net niet de bedoeling. Men wil juist aangeven dat de vlag dezelfde lading moet dekken. Bij de arbeidsmarktgerichte studierichtingen en de bestaande tso-richtingen blijkt juist dat ze heel divers kunnen zijn en verschillend van elkaar. Dat maakt het vaak moeilijk voor leerlingen die bijvoorbeeld van school veranderen. Ze krijgen dan te maken met heel verschillende studierichtingen. Dat kan niet meer. Richtingen krijgen geen studiedomeinspecifieke accenten omdat ze in meer domeinen voorkomen.

Ann Brusseel vraagt of de vermelde 'upgrade' betekent dat bijvoorbeeld in de richting Humane Wetenschappen de lessentabellen, eindtermen of leerplannen zullen wijzigen? Of wil men aan de scholen aangeven dat het qua oriëntering anders moet? De echt gemotiveerde studenten stromen wel door, dus vraagt het lid zich af waar het probleem zich dan situeert: bij de oriëntering of de eindtermen, de lessentabellen en de leerplannen?

Ingrid Vanhoren legt uit dat uit de screening ook af te leiden valt dat er niet alleen een waterval richting arbeidsmarktgerichte studierichtingen bestaat, maar dat die er ook is binnen aso en dan vooral bij Humane Wetenschappen en Economie-Moderne talen. De doorstroom naar academische bacheloropleidingen is daar het minst succesvol. Als de ambitie bestaat om de Humane Wetenschappen te determineren als een studiedomeinspecifieke richting die voorbereidt op studierichtingen in de Humane Wetenschappen zoals Psychologie, Politieke en

Sociale Wetenschappen enzovoort, dan moet er ook nagedacht worden over de drie uur wiskunde in de richting. Ook dat is eigen aan een upgrade zoals bedoeld. Men gaat na welke elementen instaan voor een succesvolle doorstroom naar hoger onderwijs. De wiskunde kan er wel anders uitzien dan in Wetenschappen-Wiskunde.

De definitie van een domeinschool houdt in dat er een spectrum aan studierichtingen kunnen worden aangeboden. Dat houdt niet in dat alle studierichtingen van een heel domein moeten worden aangeboden. Bij de definitie van een campusschool worden studiedomein en finaliteit gecombineerd.

Elisabeth Meuleman stelt dat domeinscholen in één horizontaal domein de verschillende finaliteiten zouden aanbieden. Met de keuze voor de acht vermelde studiedomeinen kan eigenlijk maar één domeinschool ook praktisch uitvoering krijgen: STEM. Het lid ziet niet meteen een land- en tuinbouwschool Grieks en Latijn aanbieden om alle verschillende finaliteiten te dekken. Welke school zal op het vlak van voeding en horeca aso-richtingen organiseren? Het lid ziet maar één mogelijkheid en dat zijn ambitieuze STEM-scholen. De geest van het masterplan is niet meer, stelt ze.

Ingrid Vanhoren stelt dat een domeinschool te allen tijde ook de aso-richtingen kan inrichten. Ze kan zich tevens voorstellen dat meer studiedomeinen in één school worden aangeboden.

Jo De Ro stelt dat, ongeacht de technische vrees dat met de voorliggende ordening geen domeinscholen mogelijk zijn, de meest waardevolle factor voor hem de extra dimensie is die het toevoegen van buso OV3 meebrengt. Wat is de finaliteit van OV3? Wat krijgen die kinderen aan het einde van de rit? Komt er een certificering of een diploma secundair onderwijs?

Ingrid Vanhoren licht toe dat juist dat het moeilijkste is bij het lezen van de tabel. Voor buso OV3 gaat het eigenlijk bij de derde graad om mogelijkheden voor studierichtingen in de kwalificatie- en integratiefase. Het komt overeen met bso tweede graad. Er zijn jongeren die na hun kwalificatiefase kunnen instromen in het bso.

Jo De Ro repliceert dat dit absoluut niet klopt met de praktijk. Hij kent alvast voldoende leerkrachten laatste jaar buso die kunnen getuigen van proeven waaraan laatstejaars bso-leerlingen deelnamen en ook mensen uit buso OV3 en waaruit die laatsten beter naar voren kwamen.

Ingrid Vanhoren stelt dat ook daarom het aanbod in buso OV3 danig is veranderd. Er is vastgesteld dat er opleidingen zijn die qua competentie absoluut nooit haalbaar zijn voor de jongeren. Men heeft alles geënt op de beroepskwalificaties van niveau twee, opdat jongeren die hun buso OV3 beëindigen in de kwalificatiefase, ook effectief een beroepskwalificatie kunnen behalen. Het luik kwalificatie hangt evenwel ook af van de mate waarin jongeren hun ontwikkelingsdoelen bereikt hebben en of dat overeenstemt met de eindtermen van de tweede graad bso in functie van kwalificering. Voor de tweede graad buso OV3 is er vraag naar opleidingen in opleidingsfase. Vergelijking tussen gewoon en buitengewoon onderwijs blijft moeilijk vanwege de verschillen in de niveaus van de Vlaamse kwalificatiestructuur. Voor buso OV3 zit men doorgaans bij niveau twee, bij de arbeidsmarktgerichte richtingen niveau drie en bij de dubbele finaliteit niveau vier.

Caroline Genez wil weten van hoeveel naar hoeveel richtingen men evolueert. Wat zijn de mogelijkheden met het dubbele getuigschrift basisonderwijs?

Ingrid Vanhoren laat weten dat er in het bestaande studieaanbod tweede graad 72 studierichtingen zijn. Dat worden er 49. De beweging naar bredere opleidingen in die graad is al in het verleden ingezet voor de richtingen Land- en Tuinbouw en Mechanica en Elektriciteit. In de derde graad kan de keuze dan versterkt worden. In de derde graad, exclusief buso, gaat de verschuiving van 124 richtingen naar 94, exclusief buso OV3. Een reductie met een kwart.

Vertrekpunten waren hoofdzakelijk analyses van de behoeften in het hoger onderwijs en de arbeidsmarkt. De focus was nooit om tot een reductie te komen, maar die is wel zo gegroeid. De consultatieronde moet uitwijzen wat er met de aantallen gebeurt.

Koen Daniëls voegt toe dat de leerlingen niet verdwijnen omdat studierichtingen wegvallen. Ze blijven bestaan in de financiering, want die stoelt op leerlingenaantallen.

Kathleen Helsen stelt dat men dat niet weet: het hangt af van de bewegingen van leerlingen. Als ze allemaal in het beroepssecundair onderwijs terechtkomen, kan het duurder worden. Komen ze in de doorstroomrichtingen terecht, dan niet.

Kathleen HELSEN,
voorzitter

Koen DANIELS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AHOVOKS	Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen
aso	algemeen secundair onderwijs
bsc	beroepssecundair onderwijs
buso	buitengewoon secundair onderwijs
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
hbo5	hoger beroepsonderwijs 5
kso	kunstsecundair onderwijs
OV	opleidingsvorm
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
STW	Sociale en technische wetenschappen
tso	technisch secundair onderwijs
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad